

Олена Феденко*

**РОЛЬ НЕАПОЛІТАНСЬКОГО ГЕНЕРАЛЬНОГО КОНСУЛЬСТВА
В ОДЕСІ У ВСТАНОВЛЕННІ ТОРГОВИХ ВІДНОСИН МІЖ
КОРОЛІВСТВОМ ОБОХ СИЦИЛІЙ І УКРАЇНСЬКИМИ ПОРТАМИ
В 1815–1827 рр.**

У статті вперше у вітчизняній історіографії розглядається питання встановлення торгових зв'язків між українськими портами та Королівством Обох Сицилій. Аналізуючи джерела фонду Міністерства іноземних справ Державного архіву Неаполя (м. Неаполь, Італія), автор доводить, що Генеральний консул Королівства Обох Сицилій, Феліче де Рібас (1770–1845) брав активну участь у налагодженні торгівлі королівства з південноукраїнськими портами: інформував королівський уряд про хід навігації, ціну на зерно, показники експорту й імпорту; давав поради щодо кращого часу закупки зерна та товарів, які будуть користуватися попитом на цьому ринку. Саме Ф. де Рібас став ініціатором відкриття віце-консульств в Феодосії, Керчі, Таганрозі, Ізмаїлі, Маріуполі та Бердянську, де головні конкуренти Королівства Обох Сицилій вже мали свої представництва та здійснювали торгівлю. Незважаючи такі активні дії консула, до 1827 р. торгівля між Неаполітанським королівством та українськими портами майже не здійснювалась через відсутність права на вільний вхід суден під неаполітанським прапором в Чорне море.

Ключові слова: Одеса, Королівство Обох Сицилій, міжнародна торгівля, консульства.

Olena Fedenko

**THE ROLE OF THE NEAPOLITAN CONSOLE GENERAL OF ODESA
IN ESTABLISHMENT OF THE TRADE RELATIONS BETWEEN THE
KINGDOM OF THE TWO SICILIES AND UKRAINIAN PORTS
IN 1815–1827**

The work is devoted to the study of the role of the Neapolitan Console General of Odesa in establishment of the trade relations between the Kingdom of the Two Sicilies and Ukrainian ports in 1815–1827. Analyzing the sources of fund of the Ministry of Foreign Affairs of the State Archive of Naples, the author informs that the Neapolitan Consul General, Felice de Ribas (1770–1845), took active steps to attract Neapolitan merchants on the Black and Azov Seas' Ukrainian ports. F. de Ribas informed the

* **Олена Феденко** — аспірантка кафедри історії України Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Державний архів Одеської області, архівіст І-ої категорії відділу НДА, fedenkoolena@gmail.com

Neapolitan government about the prices of grain, the import and export figures in these ports; advised in which month it is better to buy grain, and what goods of the kingdom will be in demand in the southern Ukrainian cities. It was de Ribas who initiated the opening of vice-consulates in Izmail, Feodosia, Berdiansk, Mariupol, Kerch, where the main rivals of the Kingdom of the Two Sicilies, England and France, already had their representations and carried on trade. Despite these active efforts of the consul to 1827 trade between the Kingdom of Naples and Ukrainian ports almost never carried out due to lack of the right to free entry of ships under the flag of the Kingdom of the Two Sicilies in the Black Sea.

Key words: *Odesa, the Kingdom of Two Sicilies, international trade, consul.*

В українській історіографії при дослідженні питання зовнішньої торгівлі Одеси акцентується увага передусім на експорті, тобто хлібній торгівлі, тоді як питання імпорту до українських міст-портів залишається невисвітленим в літературі, що не дозволяє повністю розкрити масштаби торгівлі між Одесою та іноземними державами. Окрім цього, поза увагою науковців залишається діяльність іноземних консульств в Одесі, чия головна функція полягала у встановленні та захисті економічних зв'язків між власною державою та Російською імперією, і повноваження якого розповсюджувалися на всі південноукраїнські порти.

Мета статті полягає у висвітленні ролі генерального консульства Королівства Обох Сицилій в Одесі у налагодженні та здійсненні торгівлі між південноукраїнськими та неаполітанськими портами на основі документів дипломатичного архіву зазначеного консульства, що зберігається в Державному архіві міста Неаполя у фонді Міністерства іноземних справ в серії «Одеське консульство» («Consulato di Odessa»). Хронологічні рамки статті охоплюють період з 1815 р. до 1827 р.: від реставрації династії Бурбонів на неаполітанському престолі та створенню генерального консульства Королівства Обох Сицилій в портах Чорного моря до підписання Конвенції 1827 р. між Османською імперією та Королівством Обох Сицилій про вільний вхід неаполітанських кораблів до Чорного моря, що призвело до змін в російсько-неаполітанській торгівлі.

Генеральне консульство Королівства Обох Сицилій в російських портах на Чорному морі з резиденцією в Одесі було створено королівським декретом від 21 грудня 1815 р.¹ на чолі з Феліче де Рібасом (1770–1845). З часом юрисдикція цього консульського округу була поширена і на російські порти Азовського моря. В різні роки неаполітанські віце-консульства були відкриті у Феодосії, Таганрозі, Керчі, Бердянську, Маріуполі, Ізмаїлі тощо.

¹ Archivio di Stato di Napoli/Ministero degli Esteri (A.S.N./M.E.), f. 7135, Il Marchese di Circelloa F. de Ribas, 16 gennaio 1816.

Одеса як новий ринок зацікавила сицилійську владу ще в 1812 р., коли тодішній посол в Петербурзі, герцог ді Серракапріола, звернувся до Феліче де Рібаса з проханням розповісти про торгівлю в місті². У відповідь Ф. де Рібас подав записку «Короткі відомості про торгівлю Одеси». Головною галуззю він називав експорт сільськогосподарської продукції, в першу чергу, твердих сортів пшениці з території близької до Одеси, які називають «арнаутка»; а також ті, що вирощуються орендарями сусідніх губерній «старої Польщі» (*antica Polonia*), «тобто України та Подолії», і які в своїй більшості є м'якими видами зерна, котрі на «місцевій мові звуться «озими»³. Такі знання про Одесу стали у пригоді неаполітанському уряду, адже реставрація династії Бурбонів у 1815 р. збіглася з початками зернової кризи в Європі.

Економіка країн Середземномор'я, у тому числі й Неаполітанського королівства, з огляду на власний невисокий рівень агрокультури й зумовлену цим значну собівартість зернових орієнтувалася на дешеву імпортну сільськогосподарську сировину, потужним експортером могли стати новостворені порти Російської імперії на Чорному та Азовському морях. Крім пшениці, ячмінь, жито, горох, вівся повинні також були основними статтями експорту. Неаполітанське королівство могло запропонувати на українському ринку прянощі, фрукти, сицилійські вина, природні барвники тощо.

Окрім вищевказаних причин, поганий врожай зерна, що стався в 1815 р. в Неаполітанському королівстві, змусив уряд Бурбонів вжити відповідні заходи і звернути свою увагу на український Південь. В серпні неаполітанський уряд видав наказ, спрямований на поліпшення імпорту зернових, а консулам була відправлена відповідна інструкція, що сповіщала про це. Увага уряду не могла бути непривабливою для російських купців, і посол в Петербурзі, герцог ді Серракапріола, спонукав генерального консула в Одесі, Ф. де Рібаса, зробити все можливе, щоб «зернові торговці» заохочувалися здійснювати свою торгівлю з королівством, отримуючи «допомогу» у «розумній мірі» від королівського уряду⁴. При запрошенні російських купців уряд наголошував на тому, що найближчим часом голод у країні стане загальним, що буде сприяти щедрому прибутку завдяки встановленим цінам, викликаним нестачею зерна, на рівні 6 дукатів за один томол (1 томол дорівнює об'єму в 17,153 літрам) зернових. Безмитний ввіз зернових в Королівство Обох Сицилій діяв до

² A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 23 dicembre 1812/4 gennaio 1813.

³ A.S.N./M.E., f. 7135, Succinta nozione sul commercio di Odessa, 23 dicembre 1812/4 gennaio 1813.

⁴ A.S.N./M.E., f. 7135, Il Duca di Serracapriola a F. de Ribas, 25 agosto 1815.

16 лютого 1816 р., але до цього періоду до королівства не прибуло жодне судно. Одеські купці не хотіли йти на угоду, тому що торгували на замовлення, що робило не можливим відправити кораблі вчасно і скористатися цією пропозицією, і не маючи можливості отримати оплату одразу, тобто до початку експедиції, відправляли власні судна в місця, що пропонували більше вигоди. Насправді, Феліче де Рібас повідомив, що можна покладатися на одеських торговців, та запропонував уряду зробити закупку, що було єдиним способом легко отримати товар за доступною ціною⁵. Проте, неаполітанський уряд вважав, що в наступному році голоду в державі не буде, вирішив за потрібне зупинити будь-які перемовини цього приводу.

В наслідок європейської кризи, викликаною неврожаєм, торгівля Одеси в 1815 р. розквітла. Експорт зернових досяг приблизно 700 000 чвертей, перевезених на більше ніж 2000 суднах, більше частина яких плавала під австрійським, російським та англійським прапором, поки неаполітанський причорноморських портах не з'являвся⁶. Одним з факторів, що пояснював відсутність неаполітанських суден в Одесі, була відсутність угоди уряду Королівства Обох Сицилій з Османською імперією про вільний вхід в Чорне море суден під неаполітанським прапором.

Одеська торгівля продовжувала перебувати у фазі підйому і в наступні роки. Проте, неаполітанські судна маже були відсутні, про що свідчать донесення Феліче де Рібаса. На кінець липня 1816 р. до міста прибуло більше 800 суден, «серед яких більше 20 були неаполітанським під російським чи англійським прапором». Тому консул скаржився на те, що за винятком декількох кораблів, він не може порахувати точну кількість неаполітанських суден, що «прибувають до карантину», адже плаваючи під іноземним прапором капітани не стають на облік до консульства. Останнє неаполітанське судно під англійським прапором мало скромний вантаж що складався з вин з комун Монте-ді-Прочіди, Калабрії та Сант'Анастазії. Незважаючи на велике мито, вино продавалось так само добре, як і апельсини чи винний камінь, які також доставило це судно⁷.

Червень 1816 р. ознаменувався невдалою спробою для неаполітанського уряду продати Російській імперії порох. Неаполітанський уряд відчув фінансові труднощі і вирішив позбутися великої кількості пороху, що зберігалася в порохових льохах королівства. Ф. де Рібас, якому було доручено укласти угоду з російською військовою владою, інформував, що продаж не можливий не тільки значну кількість пороху, а й особливо

⁵ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 9 ottobre 1815.

⁶ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 10/22 febbraio 1816.

⁷ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 9 ottobre 1816.

через те, що турецький уряд, «дуже ревностні до таких деталей», заборонить ввезення пороху до Чорного моря. Консул нагадував про 1812–1813 рр., коли попри вплив, який англійці мали в Константинополь, турецький уряд відмовив у дозволі перевезти вантаж з 25 000 гвинтівок безпосередньо до Росії⁸.

Прогноз неаполітанського уряду щодо врожаю не справдився: у 1816 р. голод в країні був страшніший, ніж в минулому році, тому було вирішено відмінити мито на імпорт зернових, про що повідомили консулам, Феліче де Рібасу та Франческо Радді (неаполітанській консул в Петербурзі), щоб ті як найшвидше поширили королівський декрет і надіслали до міністерства преїскуранти зернових і всю можливу інформацію про «рух цієї сільськогосподарської продукції»⁹.

У вересні цього ж року Ф. де Рібас сповіщав про відправку в Неаполь зерна, виконану братами Фаланга на бригантині «Diligente» під російським прапором. Окрім цього, консул повідомляв і про підвищення цін на зерно, що було викликано тим, що не лише порти Середземного та Адриатичних морів, а й територія Галичини, Буковини та Молдавії потребували російського зерна. Найкращим часом для закупки зерна консул називав період з грудня до перших чисел січня, коли «польські землевласники» (Ф. де Рібас має на увазі землевласників з Подільської та Київської губерній) зазвичай зустрічаються в Києві, де будуть продавати зерно, яке прибуде до Одеси між травнем та червнем. Через те, що власники зерна потребували грошей, очікувалося, що вони будуть продавати за більш «скромними цінами»¹⁰.

Міністерство повторило наказ консулу збирати та відправляти дані про хід навігації в російських портах, в першу чергу дані, що стосувалися неаполітанських товарів, що прибули на вітчизняних та іноземних кораблях, тому що міністерство фінансів бажало знати показники торгівлі королівства і які товари експортуються з порушення закону¹¹. На таку вимогу Ф. де Рібас знову стверджував, що це неможливо виконати: поки неаполітанські кораблі будуть плавати під іноземним прапором, вони будуть ухилятися від будь-якого контролю. За літо лише два капітани стали на облік в консульство, хоча до Одеси прибули численні судна з Мессіни, навантажені винами, цитрусовими, мигдалем та ін.¹²

У 1817 р. голод продовжував лютувати в Європі. Уряд Королівства Обох Сицилій вдався до заходів для ввозу зернових: був продовжений

⁸ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 27 luglio 1816.

⁹ A.S.N./M.E., f. 7135, dispacci al F. de Ribas, 16 agosto 1816.

¹⁰ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 19 settembre/1 ottobre 1816.

¹¹ A.S.N./M.E., f. 7135, Il Marchese di Circello al F. de Ribas, 18 agosto 1816.

¹² A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 17/29 novembre 1816.

термін звільнення від мита, а в жовтні 1816 р. навіть встановлена премія за імпорт зерна з 15 листопада 1816 р. до 15 березня 1817 р. Проте неаполітанський уряд в цей раз не розраховував на одеський ринок, тому що за повідомленням де Рібаса, інші «ринки», особливо Австрія та Швейцарія, виглядали більш вигідними і чий попит призвів до збільшення експорту¹³. В наслідок цього ціна за зерно першої якості в Одесі піднялася до 46 рублів за чверть¹⁴.

Завдяки теплій зимі вже у лютому 1817 р. до Одеси щодня прибували судна, головним чином, під англійським, шведським, датським та російським прапором, що виконували закупки для французького уряду. На кінець місяця серед 120 кораблів, що прибули до Одеси, не було жодного під неаполітанським прапором. Причини відсутності королівських кораблів не зовсім зрозумілі. Ф. де Рібас доповідаючи в Петербург виказував гіпотезу, що відсутність неаполітанський суден викликана присутністю піратів¹⁵. Можливо ця причина, можливо тяжке становище неаполітанської економіки призвели до того, що на кінець березня серед 265 суден, що прибули до Одеси, жодне не було з королівства¹⁶. Тільки в травні до Одеси прибуло два кораблі, «Fratelli Gemelli» й «Oracolo», що вийшли з Мессіни навантажені лимонами, апельсинами та соком лимона¹⁷. З цього приводу посол в Петербурзі виказував сподівання, що неаполітанські неогоціанти оцінять переваги ведення торгових операцій в Одесі¹⁸. Ф. де Рібас сподівався, що на це вплине і наказ російського уряду про запровадження в Одесі порто-франко¹⁹. Однак, ці сподівання були далекі від реальності. В липні 1817 р. лише одне неаполітанське судно прибуло до Одеси: «Elisabetta», що провезло з Мессіни 900 ящиків апельсинів та лимонів, 30 бочок лимонного соку, 8 бочок мигдалі і 20 мішків кожури апельсинів²⁰. З 264 кораблів, що прибули до Одеси в вересні, було одне неаполітанське судно «Madonna Addolorata», що вийшло порожнім з Трієсту. Що стосується іноземних суден, то товари королівства вони не перевозили, поки на ринку домінували товари з Франції та Грецького архіпелагу. Ці ж судна навантажувалися зерновими та направлялися до таких портів, як Генуя, Трієст, Марсель та Ліворно²¹.

¹³ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 4/13 dicembre 1816.

¹⁴ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 30 dicembre 1816.

¹⁵ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 7/19 marzo 1817.

¹⁶ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 27 marzo/8 aprile 1817.

¹⁷ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 4/16 maggio 1817.

¹⁸ A.S.N./M.E., f. 7135, Il Duca di Serracapriola a F. de Ribas, 14 giugno 1817.

¹⁹ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 24 giugno/6 luglio 1817.

²⁰ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 13 luglio 1817.

²¹ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 31 settembre/3 ottobre 1817.

В середині жовтня Ф. де Рібас повідомляв про відправлення «*Madonna Addolorata*» в Марсель з зерном і прибуттям до Одеси з баластом з Палермо учбового торгового судна «*Collegio Nautico*» для того, щоб перевезти зерно в Сицилію на замовлення князя Трабія і барона Баттіфара²². Доповідаючи, що з минулого його доповіді до Одеси прибуло 240 суден, більшість з яких склали австрійські, англійські та російське, консул зауважував, що якщо «національні торговці почнуть відправляти товари королівства і передусім з Сицилії», то будуть укладені вигідні угоди, так як нестача столового вина, цитрусових, соку лимона, мигдалі, яка вже потроху відчувається на ринку, призведе до підвищення цін²³.

У 1818 р. спостерігалось погіршення експорту зернових з Одеси, викликане відмінним врожаєм в Європі. Ціни на зерно портах Чорного та Азовського морів знизились до 25 рублів за чверть. З падінням експорту зменшився й імпорт з європейських країн, що викликало великий попит на олію та вино. У своїх доповідях Ф. де Рібас підкреслював, що неаполітанські негоціанти продовжують бути байдужими, залишаючи «торгівлю власними продуктами іноземним суднам». Тоді як на російському ринку на реалізації цитрусових і мигдалі торгові дома Неаполя, Палермо та Мессіни могли отримати 35% чистого доходу²⁴. Феліче де Рібас, враховуючи свій досвід та зв'язки в одеській комерції, запропонував уряду свої послуги для здійснення найбільш вигідних закупок для уряду, зауважуючи, що ніхто не зможе діяти краще за нього, не через те, що він негоціант, а через те, що «він вірний підданий»²⁵.

Через присутність неаполітанських підданих та розвиток торгівлі в інших портах регіону, а також занадто високі ціни на зерно в Одесі Ф. де Рібас вбачав за необхідне відкриття в цих містах віце-консульств. Окрім цього, порти Азовського моря взагалі знаходилися поза його юрисдикцією, хоча, наприклад, в Таганрозі «відправляли зерно гарної якості», ціни на зерно були нижчими, але вартість транспортування та навантаження нівелювала переваги²⁶. Проте, головні конкуренти, англійці та французи, вже мали там свої представництва. У 1818 р. були відкриті віце-консульства в Феодосії та Таганрозі, на чолі яких стали сардинський підданий Феліче Лагоріо та російській підданий Яків де Россі відповідно. З їхніх доповідей генеральному консулу в Одесі за 1818 р. зрозуміло, що ситуація в цих портах була такою самою, як і в Одесі.

²² A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 14 novembre 1817.

²³ A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al duca Serracapriola, 14/26 ottobre 1817.

²⁴ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al marchese di Circello, 25 febbraio/9 marzo 1818.

²⁵ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al marchese di Circello, 26 settembre/8 ottobre 1816.

²⁶ A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al marchese di Circello, 19 settembre/1 ottobre 1816.

У 1819–1820 рр. ситуація в Одесі не змінилася на краще. За перше півріччя 1819 р. до Одеси прибуло лише одне неаполітанське судно, «Madonna della Lettera», що вийшло з Мессіни, вантаж якого складався з вина, помаранчів, лимонів, мигдалі і був реалізований дуже вигідно через нестачу цих товарів на ринку²⁷. Окрім цього, до міста до міста прибуло ще п'ять суден з товарами королівства під російським, сардинським та австрійським прапорами. В Таганрог за рік прибуло п'ять неаполітанських суден з винами, цитрусовими та ріжковим деревом, проте, ріжкове дерево було залишене на митниці, тому що мито було вчетверо більше за його ціну²⁸.

Початок 1820 р. не був кращим. До квітня в Одесу прибуло 132 судна, серед товарів яких було 2 000 ящики апельсинів з Мессіни та великий вантаж з сіллю з Трапані. Однак, експорт солі не був успішним: передусім зросло мито на закордонну сіль, котре досягло її вартості. 22 травня був виданий імператорський указ який забороняв імпорту солі до Російської імперії для захисту солі власне країни, якість якою була нижче²⁹. Про неаполітанських кораблів, то вони були присутні лише в Одесі та Таганрозі: до кінця серпня прибуло 10 суден, 4 з яких відплили назад з пшеницею.

Влітку 1820 р. ситуація ускладнилася політичними обставинами в Неаполітанському королівстві: перетворення абсолютної влади династії Бурбонів на конституційну монархію, повстання на Сицилії та приготування до війни з австрійцями призвело до глибокої економічної кризи. Єдиний банк в королівстві «Banco delle Due Sicilie» зупинив будь-які операції.

У 1821 р. на торгівлю між державами негативно вплинули митні заходи російського уряду. Новий імператорський наказ збільшував мито на каву, вино і цукор на 50%. Нововведення негативно вплинуло на Королівство Обох Сицилій, тому що стосувалося іспанських, французьких та італійських вин, тоді як австрійці та угорці платили за старими тарифами. За цей рік єдиними неаполітанськими кораблями, що прибули до портів Чорного і Азовського морів були «Oreto» та «Achille» в Таганрозі, де перше судно завантажило 1 600 чвертей пшениці; у той час як до Одеси прибули порожні «Trinacria» і «Vittoria», а також бриг «La Margeritta» з 12 діжками мигдалі, 4 діжками апельсинів, 11 олії, 962 ящиків лимонів і 782 апельсинів.

У 1822–1826 р. до Одеси, Таганрогу та Феодосії не зайшов жоден корабель з Неаполітанського королівства. У 1825 р. Ф. де Рібас повідом-

²⁷ A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Duca Serracapriola, 2/14 maggio 1819.

²⁸ A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Duca Serracapriola, 23 luglio 1819.

²⁹ A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Duca Serracapriola, 14/26 gennaio 1820.

ляв, що відзначав, що «цитрусові й мигдаль з Сицилії» фігурують серед головних статей імпорту, і ці товари закупаються «іноземними негоціантами», перевозяться на австрійських чи сардинських суднах, наносячи «збитків» неаполітанській морській торгівлі. Тому консул вважав за потрібне, щоб неаполітанський уряд вчинив необхідні заходи для того, щоб неаполітанський прапор отримав вільний вхід до Чорного моря.

Граф Гульєльмо Костантіно Лудольф, неаполітанський посол в Константинополі, знаючи про важливість отримання такого дозволу від Османської імперії, неодноразово закликав уряд зробити необхідні кроки. І в Неаполі почали діяти: за підтримки Російської імперії, на прохання неаполітанського уряду, Королівство Обох Сицилій та Оттоманська Порто дійшли згоди на Аккерманській конференції 1826 р. Наступник графа Людольфа в Константинополі, Джузеппе Романо продовжував політику свого попередника.

Ф. де Рібас не залишався поза цим процесом. У 1826 р. він просить Міністерство іноземних справ як найскоріше сприяти підписанню конвенції, інформуючи, що одеське купецтво очікує з великим нетерпінням, коли прапор Обох Сицилій зможе входити до Чорного моря, адже поперше ринок потребував більше суден, по-друге, неаполітанські капітани мають репутацію більш порядних і активних, ніж австрійці та сардинці³⁰.

У 1827 р. торгівля в російських портах поживалася. Попит на зернові йшов передусім з Італії. Разом з тим неаполітанські товари знову з'явилися на південноукраїнських ринках. Апельсини, лимони, мигдаль, сок лимона, закуплені в Мессіні, прибували на кораблях сардинських негоціантів, а доходи йшли на їхні рахунки. Серед суден, що прибували та очікували на навантаження зерна, були відсутніми неаполітанські. Перші неаполітанські судна під російським прапором прибули наприкінці червня. Сицилійський бриг з Палермо «Oreto» з сіркою, мигдалем та винами прибув до Одеси. Бриг «La Teresina» і бригаantina «La Margerita» з товарами королівства прибули до Таганрога³¹.

16 жовтня 1827 р. конвенція між Королівством Обох Сицилій та Оттоманською Портою була підписана. Цю звістку радісно зустріли російські купці, тому неаполітанці отримали ті ж права, якими вже давно користувалися інші іноземці, що, по їхню думку, «змусить тепер сардинців вести ділові справи с меншою пихою»³². Проте, скористатися перевагами одразу перевагами не вдалося: через чотири дні після підписання угоди сталася Наваринська битва, що досить ускладнило російсько-турецькі відносини і ситуацію в регіоні.

³⁰ A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Ministro degli esteri, 2/14 dicembre 1826.

³¹ A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Ministro degli esteri, 24 giugno/6 luglio 1827.

³² A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Medici, 6/18 novembre 1827.

Проаналізувавши документи Неаполітанського генерального консульства в Одесі за 1815–1827 рр., можна зробити висновок, що дипломатичні архіви зберігають джерела, що дають змогу висвітлити більшість факторів, що впливали на хід тогочасної міжнародної торгівлі: політичні події в регіоні, торгові договори між державами, наявність чи відсутність права на вільний вхід через протоки і діяльність генерального консула. Не зважаючи на активні дії генерального консула Королівства Обох Сицилій в Одесі, Феліче де Рібаса, протягом 1815–1827 рр., торгові зв'язки між південноукраїнськими портами та Королівством Обох Сицилій не були налагодженні через, по-перше, пасивність неаполітанського уряду, і, по-друге, через відсутність права вільного входу в Чорне море для суден під неаполітанським прапором.

REFERENS

1. A.S.N./M.E., f. 7135, Il Marchese di Circello a F. de Ribas, 16 gennaio 1816, [in Italian].
2. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 23 dicembre 1812/4 gennaio 1813, [in Italian].
3. A.S.N./M.E., f. 7135, Succinta nozione sul commercio di Odessa, 23 dicembre 1812/4 gennaio 1813, ([in Italian].
4. A.S.N./M.E., f. 7135, Il Duca di Serracapriola a F. de Ribas, 25 agosto 1815, [in Italian].
5. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 9 ottobre 1815, [in Italian].
6. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 10/22 febbraio 1816, [in Italian].
7. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 9 ottobre 1816, [in Italian].
8. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 27 luglio 1816, [in Italian].
9. A.S.N./M.E., f. 7135, dispacci al F. de Ribas, 16 agosto 1816, [in Italian].
10. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 19 settembre/1 ottobre 1816, [in Italian].
11. A.S.N./M.E., f. 7135, Il Marchese di Circello al F. de Ribas, 18 agosto 1816, [in Italian].
12. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 17/29 novembre 1816, [in Italian].
13. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 4/13 dicembre 1816, [in Italian].
14. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 30 dicembre 1816, [in Italian].
15. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 7/19 marzo 1817, [in Italian].

16. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 27 marzo/8 aprile 1817, [in Italian].
17. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 4/16 maggio 1817, [in Italian].
18. A.S.N./M.E., f. 7135, Il Duca di Serracapriola a F. de Ribas, 14 giugno 1817, [in Italian].
19. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 24 giugno/6 luglio 1817, [in Italian].
20. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 13 luglio 1817, [in Italian].
21. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al Marchese di Circello, 31 settembre/3 ottobre 1817, [in Italian].
22. A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Duca di Serracapriola, 14 novembre 1817, [in Italian].
23. A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al duca Serracapriola, 14/26 ottobre 1817, [in Italian].
24. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al marchese di Circello, 25 febbraio/9 marzo 1818, [in Italian].
25. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al marchese di Circello, 26 settembre/8 ottobre 1816, [in Italian].
26. A.S.N./M.E., f. 7135, F. de Ribas al marchese di Circello, 19 settembre/ottobre 1816, [in Italian].
27. A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Duca Serracapriola, 2/14 maggio 1819, [in Italian].
28. A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Duca Serracapriola, 23 luglio 1819, [in Italian].
29. A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Duca Serracapriola, 14/26 gennaio 1820, [in Italian].
30. A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Ministro degli esteri, 2/14 dicembre 1826, [in Italian].
31. A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Ministro degli esteri, 24 giugno/6 luglio 1827, [in Italian].
32. A.S.N./M.E., f. 7134, F. de Ribas al Medici, 6/18 novembre 1827, [in Italian].

Дата надходження до редакції: 23.09.2017.